

моно міст, які працюють на гірничодобувному підприємстві на сталий розвиток останнього, на нашу думку, цьому аспекту приділено не достатньо уваги під час формування економічної політики та розробки механізмів управління діяльністю підприємства.

Наприклад, результати фундаментального дослідження з основ сталого розвитку регіонів України, представлені у [11, С.108-109], стосуються тільки територіального розвитку та потребують відповідної адаптації до практичної площини функціонування гірничодобувного підприємства. Проаналізовані параметри соціальної складової регіонального розвитку та отримані на цій основі інтегральні індикатори соціально-інституціонального виміру повинні бути враховані у конкретних інструментах та важелях соціально-економічної регіональної політики, а також політики підприємства. Поряд з різноманіттям форм та методів регулювання економіко-екологічного регіонального балансу, засоби соціально-економічної гармонізації взаємодії підприємства з оточуючим середовищем, у т.ч. соціальним, залишаються не достатньо дослідженими та потребують подальшого розвитку. Таким чином, підсумовуючи вищенаведене, можна зробити наступний висновок. Сталий розвиток потребує розробки концептуальних теоретичних засад для окремих підприємств. Це дозволить оцінити внесок кожного господарчого суб'єкту у сталий розвиток території в цілому. Також забезпечення сталого розвитку гірничодобувних підприємств повинно відбуватися з урахуванням соціальної складової.

Література: 1. Постанова ВРУ «Про концепцію сталого розвитку населених пунктів» від 24.12.1999 № 1359-XIV // Електронний ресурс. – [Режим доступу] : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1359-14> 2. Проект Постанови ВРУ «Про концепцію переходу України до сталого розвитку» від 24.12.1999 № 1359-XIV // Електронний ресурс. – [Режим доступу] : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2004_07_02/DD4FP00A.html 3. На меті – сталий розвиток України // Вісник НАН України. – 2007. - №2. – С. 14 – 44. 4. Проект Концепції сталого розвитку України, розроблений під науковим керівництвом С.І. Дорогунцова та В.Я. Шевчука. - К., 1997. 5. Проект Концепції переходу України до сталого розвитку, розроблений під керівництвом Ю.І. Самойленка та С.І. Курикіна, внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Ю.І. Самойленком, В.Б. Хазаном. -19.12.01, реєстр № 3234-1. 6. Веклич О.О. Пропозиція щодо концептуального забезпечення майбутнього проекту Стратегії переходу України до сталого розвитку / О.О. Веклич // Електронний ресурс. – [Режим доступу] : <http://www.scribd.com/doc/43783048/Веклич-О-О> 7. Проект Закону України «Про стратегію сталого розвитку України», розроблений Міністерством охорони навколишнього природного середовища України. - К., 2004. 8. Стратегічні напрями переходу України на засади сталого розвитку в контексті її інтеграції до Європейського співтовариства / За ред. Е.В. Соботовича. - К.: Салютис, 2005. - 44 с. 9. Методические подходы к выбору стратегии устойчивого развития территории / Под ред. А.Г. Шапаря. - Днепропетровск: Институт проблем природопользования и экологии НАН Украины. - 1996. - Т. 1. - 162 с.; Т. 2. - 82 с. 10. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі 20 – 21 століть: нові пріоритети / М.І. Долішній. – К.: Наукова думка, 2006. – 520 с. 11. Аналіз сталого розвитку - глобальний і регіональний контексти : моногр. / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук. кер. М. З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку. -368 с.

Петрук М.О.,

ст. викладач кафедри управління освітою РОППО,

м. Рівне, Україна

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інноваційна діяльність є одним із головних інструментів забезпечення конкурентоздатності національних економік і окремих підприємств, а її ефективність підтверджена досвідом економічно розвинених країн. Інноваційна політика спрямована на максимальне задоволення безмежних потреб в умовах обмеженості ресурсів економіки. Екологічні проблеми стоять досить гостро та в багатьох країнах досягають рівня соціально-економічних, що диктує необхідність екологізації інноваційної діяльності.

Сьогодні досягнення значних темпів економічного зростання неможливе без впровадження в економічну діяльність результатів наукових досліджень, які б сприяли зростанню добробуту та збалансованому економічному, соціально-культурному та екологічному розвитку суспільства [4, с.326]. Отже, інноваційна політика повинна стимулювати дотримання екологічних вимог, нормативів та зниження техногенного навантаження на довкілля.

Важливим кроком екологічної політики підприємства є екологізація виробництва – процес послідовного переходу вимоги екологічної безпеки виробничих підприємств на позиції екологічного імперативу, тобто здійснення виробничого процесу на екологічно орієнтованій основі. Найбільш ефективними визнано превентивні заходи, які дозволяють запобігати забрудненню довкілля за умови включення екологічних пріоритетів до цілей економічної діяльності підприємств.

Екологізація виробництва виробів із деревини в Україні проходить на тлі загальної екологізації промисловості. Процеси, що відбувалися на окремих підприємствах, визначили загальні тенденції розвитку окремих видів промислової діяльності та видів економічної діяльності у цілому. Екологізація деревообробної промисловості полягає у встановленні екологічних обмежень господарської діяльності, створенні системи екологічної сертифікації продукції, послуг, ліцензуванні виробничої діяльності, формуванні екологічно справедливого ринку тощо.

Екологічний чинник здебільшого обмежує виробництво, тому що з одного боку, тільки нові еколого-безпечні технології та засоби виробництва дають змогу виробляти продукцію підвищеного попиту, а забезпечити такий процес виробництва не всім під силу, а з іншого – еколого-економічні та нормативно-правові обмеження стримують розширення екологічно небезпечного виробництва продукції. Зменшення екологічного навантаження не повинно означати скорочення обсягів виробництва продукції та збільшення товарного дефіциту, тому інноваційна політика має бути спрямована, перш за все, на виробництво продукції, яка б поєднувала у собі властивості засобів зменшення екологічного навантаження у процесі виробництва і споживання з можливостями збільшення економічної ефективності [1, с.34].

Перед деревообробними підприємствами України особливо гостро стоять завдання економії сировини і матеріалів, ефективної утилізації відходів та побічної продукції, тобто комплексного використання сировини, оскільки заготівля деревини означає неминучу втрату середовищевірних послуг лісових екосистем, структура яких була порушена в процесі лісозаготівлі. Найбільш важливими напрямками, що дають змогу досягти економії деревини й ефективного її використання, є зниження питомої витрати сировини, широке використання відходів, упровадження заміників, більш економічних матеріалів і нових видів сировини.

Велике значення у комплексному використанні та економії матеріальних ресурсів має найбільш ефективне використання відходів, обсяги яких на деревообробних підприємствах величезні. Показники використання деревини залежать від характеру продукції, яку виготовляють, рівня техніки і технології виробництва. Так, при механічній переробці деревини корисний вихід продукції перебуває в широких межах і становить у виробництві сірників – 35 %, фанери – 46-48 %, продукції лісопиляння – 63-67 %, у середньому на деревообробну промисловість – 50 % [3, с.369].

У процесі вирощування лісу та перероблення заготовленої деревини утворюється 52-65% деревних відходів. Крім того значна кількість деревини є за межами лісу, так звані лісопаркові дерева, захисні придорожні смуги та вживана деревина. Сьогодні, в час енергетичної кризи, гостро стоїть питання використання деревини (в першу чергу деревних відходів) для енергетичних потреб.

Невикористання відходів – це не тільки економічні втрати для суспільства, але й екологічне навантаження, оскільки ці відходи часто складають біля річок. Крім того, процеси гниття деревини супроводжуються виділенням метану, що посилює процеси зміни клімату. Тому слід заохочувати їх перероблення зі створенням доданої вартості [2].

Фінансування інноваційної діяльності деревообробних підприємств України у 2010 відбувалося за рахунок кредитів (81,7%) і власних коштів (18,3%). Кошти держбюджету для фінансування інноваційної діяльності цих підприємств не залучались. Але використання відходів деревини для енергетичних потреб замість викопних джерел енергії відповідає вимогам Кіотського протоколу (1997 р.) ратифікованого Верховною Радою від 04.02.2004 р. і може частково фінансуватись Європейським банком реконструкції і розвитку.

Одними з головних складових еколого-економічної моделі ринкових реформ є ресурсозберігаюча реструктуризація і екологічна модернізація матеріально-технічної бази на основі науково-технічного прогресу. Досягнення таких цілей залежить, по-перше, від можливостей технічного переозброєння і фінансового забезпечення, а по-друге, від перебудови

господарського механізму, організаційних структур управління, від послідовності та відповідальності у проведенні ефективної державної екологічної політики, від досконалості природоохоронного законодавства.

Екологізація лісопилно-деревообробного виробництва є засобом подолання не тільки екологічної, але й економічної кризи. Тому це означає не просто коригування нинішньої економічної політики, а й перехід до принципово іншої – еколого-економічної моделі ринкових реформ.

Література: 1. Бондаренко О. [Інноваційна політика в системі формування екологічно безпечного підприємництва](#) / Бондаренко О. // Науковий вісник УкрДЛТУ: – Львів: УкрДЛТУ. – 2004. – [Вип. 14.2](#). – С. 33-36 2. Войтович І. Деревина як джерело енергії в карпатському регіоні / Войтович І., Кійко О., Якуба М. // Журнал "ЕКОІНФОРМ". – 2011, №2 3. Кіндрат Р. Екологічні аспекти управління виробничими ресурсами на деревообробних підприємствах / Кіндрат Р. // Науковий вісник УкрДЛТУ: – Львів : УкрДЛТУ. – 2005. – [Вип. 15.6](#). – с. 366-371 4. Тибінь А. Інноваційний механізм управління розвитком підприємництва в Україні / Тибінь А. // Держава та регіони. – 2003, № 1. – С. 326-329. 5. Kiyko O., I. Soloviy, I. Voytovych, M. Yakuba, L. Zahvoyska, U. Kies. [Forest clusters development and implementation measures of a 6-region strategic joint action plan for knowledge-based regional innovation. WP.3 Strategies. Regional Strategy Report, Carpathia, Ukraine. Working Paper.](#) Edited by L. Zahvoyska. Ukrainian National Forestry University, Lviv, Ukraine, 2011. - 92p.

Петченко М.В.,
асистент кафедри економічної теорії КНУ ім.М.В. Остроградського,
м. Кременчук, Україна

ІСТОРИЧНИЙ ГЕНЕЗИС ОБОРОТНИХ КОШТІВ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Здійснення виробничого процесу для підприємства неможливо без наявності відповідних виробничих фондів, представлених, за характером своєї участі у виробництві, основними і оборотними коштами. Саме тому, в умовах ринкових відносин, оборотні кошти набувають особливо важливого значення. Як зазначається сучасними вченими-економістами [2; 3] - оборотні кошти споживаються в одному виробничому циклі, повністю переносячи свою вартість на виготовлену продукцію. Одна їх частина набирає товарної форми - в якій використовується споживачем, інша частина повністю споживається в процесі виробництва та втрачає свою споживну вартість (однак у речовій формі в продукт праці не входить). Таким чином, це найбільш важливий чинник формування прибутку підприємства.

Як зазначає Бабенко І.В. та Кузьбожев Е.Н. [4], оборотні активи є найбільш емкою категорією в економічній теорії, оскільки для її характеристики та змістовного опису науковцями сформоване досить широке коло концепцій, що виникали на різних етапах економічного розвитку. У зв'язку з цим, у економічну термінологію увійшло широке коло понять, які досить часто використовуються як синоніми (наприклад: «оборотні фонди», «предмети праці», «матеріальні активи», «кошти, що обертаються», «оборотний капітал»).

Так, саме поняття оборотний капітал з'явилося в економічній літературі на початку ХХ віку. І для цього періоду властивим було єдинообразне розуміння змісту та функціональних особливостей цієї економічної категорії, які розглядалися, виключно, у площині розрахунково-платіжного обслуговування кругообігу коштів та фінансування поточних витрат конкретного економічного суб'єкту. Структура оборотних коштів розглядалася як сукупність грошей, у сумі, що необхідна на поточні потреби (наприклад, придбання матеріалів, сировини, сплату податків до бюджету у даному звітному періоді).

Наприкінці 30-років ХХ віку загальноприйнятий підхід до розуміння економічної категорії оборотних коштів трансформувався – платіжні засоби (як початкова та кінцева фази руху оборотних коштів) втратили першочергове значення. Натомість цю ланку зайняли проміжні ланцюги, такі як запаси сировини, матеріалів, готової продукції або незавершеного виробництва. Таке становище сформувалося внаслідок об'єктивних процесів з переважання ролі натуральних показників над вартісними у процесі аналізу діяльності підприємств.

Однак, витоки загальноприйнятого розуміння та класифікації капіталу, як сукупності основних і оборотних фондів, вбачаються у вченнях фізіократів, що ґрунтуються на аналізі